

- *Про співпрацю установ НАН України та Державної наукової установи «Науково-практичний центр профілактичної та клінічної медицини» Державного управління справами (доповідач — доктор медичних наук Д.Д. Дячук)*
- *Про стан та перспективи розвитку сейсмічних досліджень для захисту від землетрусів (доповідач — член-кореспондент НАН України О.В. Кендзера)*
- *Про нагородження відзнаками НАН України та Почесними грамотами НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України (доповідач — академік НАН України В.Л. Богданов)*
- *Кадрові та поточні питання*

ІЗ ЗАЛИ ЗАСІДАТЬ ПРЕЗИДІЇ НАН УКРАЇНИ 17 лютого 2016 року

На засіданні Президії НАН України 17 лютого 2016 р. члени Президії НАН України та запрошені заслухали наукову доповідь директора Державної наукової установи «Науково-практичний центр профілактичної та клінічної медицини» Державного управління справами доктора медичних наук **Дмитра Дмитровича Дячука** про співпрацю установ НАН України та Науково-практичного центру профілактичної та клінічної медицини (див. докладніше на с. 32).

У доповіді йшлося про діяльність Науково-практичного центру профілактичної та клінічної медицини, який в останні роки динамічно розвивається як наукова установа, надаючи при цьому всі види медичної допомоги населенню. Особливу увагу було приділено співпраці Центру з установами і окремими вченими Національної академії наук України, Національної академії медичних наук України, вищими навчальними закладами. Наведено найголовніші здобутки Центру у сфері охорони здоров'я, окреслено основні шляхи і перспективи подальшого розвитку співробітництва з інститутами НАН України.

Під час обговорення доповіді виступив академік-секретар Відділення хімії НАН України, директор Інституту хімії поверхні ім. О.О. Чуйка НАН України академік НАН України **Микола Тимофійович Картель**. Він зазначив, що плідна співпраця академічних інститутів з установами 4-го Головного управління при Міністерстві охорони здоров'я має дуже давню історію. У 70–80-х роках минулого століття за ініціативою академіка Костянтина Сергійовича Тернового, який тоді очолював 4-те Управління і багато уваги приділяв розвитку співробітництва з Академією, було проведено цілу низку дуже цікавих досліджень. Результати цих робіт мали значний економічний і соціальний ефект. Наприклад, розроблений у ті часи метод гемосорбції (метод лікування, оснований на видаленні з крові різних токсичних продуктів завдяки її контакту з сорбентом поза межами організму) виявився дуже ефективним і своєчасним,

Доповідь доктора медичних наук
Дмитра Дмитровича Дячука

Виступ академіка НАН України
Миколи Тимофійовича Картеля

Виступ доктора медичних наук
Анатолія Миколайовича Кравченка

особливо з огляду на те, що ані гемодіалізу, ані плазмаферезу в нашій країні ще не було. Метод гемосорбції добре зарекомендував себе як у клінічній практиці, так і в умовах бойових дій, і свого часу ці досягнення було відзначено державними преміями СРСР та України. На жаль, починаючи з 90-х років через постійне недофінансування співпраця Академії з установами 4-го Управління значно послабилася і врешті-решт звелася до рівня особистих контактів. Тому дуже добре, що зараз інтерес до спільних робіт поновився. Фахівці Академії мають що запропонувати медикам, оскільки плідно працюють у напрямі створення нових лікарських препаратів і медичних засобів, при Відділенні хімії НАН України успішно функціонує Координаційна рада з проблеми «Наукові основи створення лікарських препаратів», яку очолює академік НАН України Сергій Андрійович Андронаті. Однак ученим для завершення своїх розробок вкрай не вистачає клінічної бази.

Академік М.Т. Картель висловив гарячу підтримку підписанню угоди про наукове та науково-технічне співробітництво з Науково-практичним центром профілактичної та клінічної медицини та затвердженню плану заходів з реалізації спільних напрямів досліджень, що, на його думку, сприятиме створенню нових і апробації вже розроблених лікарських препаратів і методів діагностики, а також полегшить впровадження інноваційних медичних технологій у сучасну клінічну практику.

Завідувач наукового відділу внутрішньої медицини Науково-практичного центру профілактичної та клінічної медицини доктор медичних наук **Анатолій Миколайович Кравченко** зупинився на деяких практичних результатах співпраці Центру з установами Академії. Як приклад він розглянув проведені спільні дослідження з використання в медичній практиці приладів, розроблених фахівцями Міжнародного науково-навчального центру інформаційних технологій і систем НАН України та МОН України. Це, зокрема, застосування фазаграфії — оригінального методу аналізу ЕКГ, в якому автоматичний аналіз симетрії зубця Т дозволяє отримати діагностичну інформацію

про початкові ознаки ішемії міокарда, що практично неможливо виявити при традиційному аналізі ЕКГ. Фазаграфія має хороші перспективи у профілактичній медицині (скринінг при медичних оглядах, диспансеризації, динамічний контроль у домашніх умовах, при заняттях спортом, на виробництві) та у клінічній практиці (нові критерії моніторингу стану пацієнта при оперативних втручаннях, контроль ефективності медикаментозного лікування). Крім того, на клінічній базі було досліджено використання інформаційних технологій для лікування пацієнтів неврологічного профілю (прилади серії «Тренар»). Вже перші результати свідчать про позитивний ефект від застосування цих технологій для відновлення рухів у пацієнтів після тяжких захворювань центральної і периферичної нервової системи (інсульт, неврит лицьового нерва, ДЦП), травм, післяопераційних ускладнень, переломів, а також відновлення мовних функцій при моторній афазії. А.М. Кравченко висловив надію, що така співпраця з академічними інститутами надалі буде поглиблюватися.

Директор Міжнародного науково-навчального центру інформаційних технологій і систем НАН України та МОН України член-кореспондент НАН України **Володимир Ілліч Гриценко** повідомив, що його установа вже підписала угоду про співробітництво з Науково-практичним центром профілактичної та клінічної медицини, в рамках якої заплановано проведення комплексних випробувань технологій цифрової медицини. Ця галузь сьогодні у світі розвивається стрімкими темпами, і добре, що Україна не стоїть осторонь цього процесу. У спільних дослідженнях було вирішено зосередитися на профілактиці, діагностиці та лікуванні тяжких хвороб, насамперед серцево-судинних, неврологічних захворювань, цукрового діабету та ін. Заплановано застосування комплексного підходу на групах різного віку і статі з метою з'ясування процесів, що відбуваються в організмі після оперативного втручання чи під час інтенсивної терапії, в умовах великих фізичних навантажень, до і після медикаментозного лікування. Зна-

Виступ члена-кореспондента НАН України
Володимира Ілліча Гриценка

Виступ члена-кореспондента НАН України
Василя Васильовича Лазоришинця

чний інтерес становить випробування нових програмних компонент, які забезпечують оцінювання стану серцево-судинної системи на основі реалізації елементів фазаграфії, у вигляді мобільних додатків у середовищі Android. Незважаючи на те, що у світі вже існують комерційні засоби мобільної медицини, методів оброблення інформації, які оперативно давали б медичний висновок про стан здоров'я людини, поки що немає. Отже, як підкреслив В.І. Гриценко, ми маємо гарні можливості для створення принципово нових технологій у цій сфері, і залучення сучасної клінічної бази Центру значно полегшить виконання цього завдання.

Директор Державної установи «Національний інститут серцево-судинної хірургії

Доповідь члена-кореспондента НАН України
Олександра Володимировича Кендзери

ім. М.М. Амосова НАМН України» член-кореспондент НАМН України **Василь Васильович Лазоришинець** зазначив, що Науково-практичний центр профілактичної та клінічної медицини — це унікальна, єдина в Україні установа, яка за принципами побудови подібна до європейських університетських клінік. Цей заклад поєднує в собі всі три лінії надання медичної допомоги — первинної, вторинної та високоспеціалізованої, а також наукову і освітню діяльність. Наприклад, у Німеччині налічується понад 3 тис. госпіталів, але університетських лікарень усього близько 30.

В.В. Лазоришинець навів також приклади успішної співпраці Інституту серцево-судинної хірургії ім. М.М. Амосова з академічними установами. Так, спільними зусиллями з фахівцями Інституту електрозварювання ім. Є.О. Патона і НТУУ «КПІ» зараз створюються спеціальні оклюдери з β-цирконієвого сплаву для ендovasкулярного лікування вад серця. Вже є робоча модель, проведено внутрішні випробування. Планується, що коштуватиме такий оклюдер приблизно 500 євро, на відміну від оклюдерів зарубіжного виробництва, які коштують 3,5—4 тис. євро за одиницю. Інша спільна і дуже корисна для медиків розробка — катетери для абляції — також перебуває вже на стадії завершення.

В обговоренні доповіді взяли також участь академік-секретар Відділення біохімії, фізіо-

логії і молекулярної біології НАН України, директор Інституту біохімії ім. О.В. Палладіна НАН України академік НАН України С.В. Комісаренко, перший віце-президент НАМН України, директор Інституту медицини праці НАМН України академік НАН України та НАМН України Ю.І. Кундієв, директор Інституту телекомунікацій і глобального інформаційного простору НАН України член-кореспондент НАН України С.О. Довгий.

Підсумовуючи виступи, академік НАН України **Борис Євгенович Патон** відзначив позитивний досвід співпраці Центру з інститутами Академії, зокрема у проведенні клінічних досліджень медичних препаратів та тестуванні виробів медичного призначення, розроблених в академічних установах. Зважаючи на те, що сучасні економічні умови вимагають проведення більш активної інноваційної політики з урахуванням потреб практичної охорони здоров'я під час її реформування, основне завдання співпраці фахівців Академії з Науково-практичним центром профілактичної та клінічної медицини має полягати в переході на новий рівень організації та координації взаємодії. При цьому важливо передбачити участь у такому співробітництві Наукового центру інноваційних медичних технологій НАН України, що сприятиме вирішенню проблеми впровадження у клінічну практику розробок Академії медичного спрямування.

На завершення президент Національної академії наук України академік НАН України Б.Є. Патон і директор Державної наукової установи «Науково-практичний центр профілактичної та клінічної медицини» Державного управління справами» доктор медичних наук Д.Д. Дячук підписали Угоду про наукове та науково-технічне співробітництво.

* * *

Далі учасники засідання заслухали наукову доповідь члена-кореспондента НАН України **Олександра Володимировича Кендзери** про стан та перспективи розвитку сейсмічних досліджень для захисту від землетрусів (див. стенограму на с. 40).

У доповіді йшлося про поточну роботу і нищівний стан мережі сейсмостанцій в Україні, висвітлено досягнення сейсмологічної науки, окреслено шляхи модернізації обладнання сейсмічних станцій, наведено дані про міжнародні наукові зв'язки у цій галузі. Було наголошено, що подальший розвиток сейсмологічної мережі НАН України є необхідним для забезпечення оптимального сейсмостійкого проектування і будівництва важливих промислових об'єктів, житлових будинків, громадських споруд. Головною складовою захисту будівель і споруд від дії землетрусів є застосування таких будівельних технологій, що враховують максимально можливі прояви сейсмічних рухів поверхні Землі на території країни. Для цього розроблено карти загального сейсмічного та мікросейсмічного районування. Крім того, детальне дослідження сейсмічності будівельних майданчиків важливих об'єктів обов'язково має здійснюватися ще на стадії їх проектування.

Через анексію Криму мережа українських сейсмостанцій зменшилася на сім одиниць, а отже, необхідно оперативним разом із зацікавленими міністерствами розширювати мережу сейсмічних станцій у південних регіонах України.

В обговоренні доповіді взяли участь академік НАН України Б.Є. Патон, директор Інституту геофізики ім. С.І. Субботіна НАН України академік НАН України В.І. Старостенко, перший заступник директора з наукової роботи Державного науково-дослідного інституту будівельних конструкцій Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України доктор технічних наук Ю.І. Немчинов, завідувач кафедри геофізики Київського національного університету імені Тараса Шевченка доктор геологічних наук С.А. Вижива, директор Інституту проблем реєстрації інформації НАН України академік НАН України В.В. Петров.

Президія НАН України наголосила, що Інституту геофізики ім. С.І. Субботіна НАН України слід і надалі активно співпрацювати з відповідними міністерствами, відомствами та підприємствами, впроваджуючи свої наукові розробки в практику з метою зниження ризику

руйнування споруд і комунікацій у разі виникнення землетрусів та запобігання людським жертвам.

* * *

Члени Президії НАН України заслухали також інформацію:

- про заходи з підготовки до проведення X Всеукраїнського фестивалю науки;
- відновлення діяльності Донецького наукового центру НАН України та МОН України;
- співпрацю НАН України з Приватним підприємством «Агроєкологія» відповідно до укладеної між ними у 2015 р. угоди;
- підготовку до проведення VI Національного конгресу з біоетики;
- затвердження програми і плану заходів з організації та проведення річної сесії Загальних зборів НАН України;
- процедуру делегування наукових працівників наукових установ Академії для участі у сесії Загальних зборів НАН України в 2016 р.

* * *

Крім того, Президія НАН України ухвалила низку організаційних і кадрових рішень.

Затверджено:

- академіка НАН України **Фірстова Сергія Олексійовича** на посаді заступника директора з наукової роботи Інституту проблем матеріалознавства ім. І.М. Францевича НАН України;
- члена-кореспондента НАН України **Рагулю Андрія Володимировича** на посаді заступника директора з наукової роботи Інституту проблем матеріалознавства ім. І.М. Францевича НАН України;
- доктора технічних наук **Баглюка Геннадія Анатолійовича** на посаді заступника директора з наукової роботи Інституту проблем матеріалознавства ім. І.М. Францевича НАН України;
- кандидата фізико-математичних наук **Каргузова Валерія Васильовича** на посаді ученого секретаря Інституту проблем матеріалознавства ім. І.М. Францевича НАН України.

Погоджено призначення:

- академіка НАН України **Найдека Володимира Леонітьовича** почесним директором Фізико-технологічного інституту металів та сплавів НАН України і радником при дирекції цієї установи;
- доктора технічних наук **Верховлюка Анатолія Михайловича** виконувачем обов'язків директора Фі-

зико-технологічного інституту металів та сплавів НАН України;

- доктора біологічних наук **Великого Миколи Миколайовича** на посаду завідувача відділу біохімії вітамінів і коензимів Інституту біохімії ім. О.В. Палладіна НАН України.

Відзнакою НАН України «За наукові досягнення» нагороджено:

- завідувача відділу Інституту електрозварювання ім. Є.О. Патона НАН України доктора технічних наук, професора **Троїцького Володимира Олександровича** за багатолітню плідну працю вченого і педагога та вагомий особистий внесок у розвиток науково-виробничої бази неруйнівного контролю якості і технічної діагностики в Україні;

- головного наукового співробітника Інституту скінтіляційних матеріалів НАН України академіка НАН України **Гринова Бориса Вікторовича** за багатолітню плідну працю вченого, педагога і організатора наукових досліджень та вагомий особистий внесок у розроблення новітніх технологій отримання й обробки скінтіляційних і люмінесцентних матеріалів різного функціонального призначення.

Відзнакою НАН України «За підготовку наукової зміни» нагороджено:

- завідувача відділу Фізико-механічного інституту ім. Г.В. Карпенка НАН України доктора технічних наук, професора **Никифорчина Григорія Миколайовича** за багатолітню плідну працю, вагомий творчий здобутки та підготовку наукових кадрів — фахівців у галузі діагностики руйнування матеріалів і технологій їх захисту;

- головного наукового співробітника Інституту теоретичної фізики ім. О.І. Ахієзера Національного наукового центру «Харківський фізико-технічний інститут» академіка НАН України **Пелетинського Сергія Володимировича** за багатолітню плідну невтомну працю фізика-теоретика, визначні творчі здобутки та особистий внесок у заснування і розвиток всесвітньо відомої харківської наукової школи статистичної фізики;

- ректора Одеського національного політехнічного університету доктора технічних наук, професора **Оборського Геннадія Олександровича** за багатолітню плідну працю вченого, організатора і педагога та ваго-

мий особистий внесок у розвиток науки і освіти у південному регіоні України.

Відзнакою НАН України «За професійні здобутки» нагороджено:

- іноземного члена НАН України **Мушкину Микола Івановича** за багатолітню плідну творчу працю вченого-фольклориста, мистецтвознавця, літературознавця й бібліографа та вагомий особистий внесок у збереження української культурної спадщини і зміцнення міжнародного авторитету української академічної науки.

Почесною грамотою Президії НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України нагороджено:

- головного наукового співробітника Інституту історії України НАН України доктора історичних наук, професора **Марочка Василя Івановича** за багаторічну плідну працю вченого і педагога та вагомий особистий внесок у розвиток наукових досліджень соціально-економічної і політичної історії України 1920—1930 років.

Подякою НАН України відзначено:

- завідувача відділу Інституту металофізики ім. Г.В. Курдюмова НАН України доктора технічних наук, професора **Іванченка Володимира Григоровича** за багатолітню плідну наукову працю та вагомий творчий здобутки у розробленні фізико-хімічних основ створення конструкційних і функціональних металічних матеріалів для використання в енергетиці й машинобудуванні;

- завідувача кафедри Варшавського університету, голову Польського українознавчого товариства іноземного члена НАН України **Козака Стефана** за багатолітню плідну працю вченого і педагога, вагомий творчий здобутки у галузі українознавства та активне сприяння розвитку польсько-українського наукового співробітництва;

- народного депутата України доктора технічних наук, професора **Звягільського Юхима Леонідовича** за багатолітнє сприяння розвитку вітчизняної науки, незмінну увагу до вирішення її виробничих проблем та вагомий особистий внесок у зміцнення творчих зв'язків з установами Академії, вирішення проблем науково-практичного забезпечення функціонування і розвитку паливно-енергетичного комплексу України.

За матеріалами засідання підготувала О.О. МЕЛЕЖИК